

Eïn Aya

Enseignement n°16 - Traité Brakhot - Chapitre 2

(ברכות טז:): "ת"ר, עבדים ושפחות אין עומדים עליהם בשורה, ואין אומרים עליהם ברכת אבלים ולא תנחומי אבלים כו', אלא אומרים לו, כדרך שאומרים לו לאדם על שורו ועל חמורו שמתו, המקום ימלא חסרונך כו'".

יסוד המוסר האנושי תלוי רק במה שיהיו הדברים הנשואים על שפתיו, לשבח קרובים אל לבו ולמעשי ידיו, באופן שהתלמוד יביא לידי מעשה. אבל ההשחתה גדולה מאד, אם יתיר האדם לנפשו לדבר גבוהות בארחות המוסר והצדק ולבו רחק מהם, וזה נוטל כל יסוד התעודה והטוב. וכמה נגוע הוא דורינו זה בהרחבת פה ולשון על הטוב והחסד ונועמים, ובאמת רחוקים המה מכליותיהם ומפעולותיהם. ע"כ באשר ידעו חז"ל את רוח האדם לנכון, כי הבן-חורין שעלה במעלה יתירה לא ירגיש בעצמו קישור של אחוה אל העבד כלל. ואם נחייבו או נתיר לו אפילו לומר בעת רגשת הלב על מותו, דברי תנחומים והנהגות המורות אחוה ואהבת ריעות אל העבדים, הנה יהיו הדברים מוכחשים מן החיים, ולא ייטיבו את אורח המוסר בהתנהגות האדם עם עבדיו כלל. אמנם כאשר נשפיל מדריגה אחת, ונלך עם האדם לפי האפשרי לו לשמע לפי מצבו, ולא לאמר דבר שא"א לשמע, רק נעיר באדם ההכרה כי העבדים והשפחות עכ"פ קניין כספו הם ולא גריעי כלל מבע"ח שגם עליהם ראוי לחוס ולחמול, זה ההרגש השפל יתקיים וישא פרי לבצר רוח האדונים העריצים ולא יכבידו משאם על עבדיהם כאשר יחוסו על קנינם, וישימו ג"כ אל לב כי כחק כל בע"ח ראוי לחוס

Questions au Rav Dayan (tome 5)

Ces questions, vous vous les êtes posées un jour, ou vous vous les poserez dans l'avenir...

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

ולחמול עליהם, וכאשר נבא בארץ השפל הזה יתקיים הדבר
בידינו להיטיב. ובאמת כפי מצב האדם המוסרי גם לעת כזאת
ושרירות לבו, ובפרט שע"פ הרוב המתגברים לעשות חיל הם
פחותי המדות והמוסר, ובנ"א דלי הכשרון נדחים על כרחם
לעבוד את העבודות המפרכות את הגוף, הכבודות ביותר
והבזויות, שאי אפשר למין האנושי להתקיים מבלעדי העבודות
הללו. ועלינו להכיר כי השי"ת ברא ג"כ אנשים בעלי רגשות
כהות, שלא יחשב להם לסבל יוצא מטבעם ההתעסקות
בעבודות הפחותות. הנה למדריגת האדם הפחותה הזאת, טוב
לה יותר אם היו הרודים בהם יודעים שיחשם להם הוא יחש של
מקנת כסף, שעכ"פ ישגוהו על בריאותם ועל אורך ימי חייהם
כשם שהם משגיחים על קניניהם לחזקם ולהברותם. אבל
בהיות מצב האמללים האלה נעזב רק על מדת הצדקה של
תקיפי בנ"א, נמצא גורלם רע מאד. למשל העובדים מפני
דלותם במעלות וכיפי עפר ששם האויר משחת, וכמה סכנות
צפויות להעובדים ע"י הריסות מפלי העפר וכיו"ב. אם היו
העובדים עבדים וקנין-כסף להבעלים, אז אף בהיותם דלי מוסר
לא היו חסים על כספם להיטיב את מצב העובדים, לטהר את
האויר, לחזק את התקרות לבל יזדמן שיעשו מכרותיהם
קבריהם, כי יחוש על עבדיו וישמרם כשומר כספו ונכסיו. אבל
עכשיו יאמר העשיר אביר הלב, הנה אם יקצרו ימי חיי הפועלים
ע"י השחתת האויר, לא יפסיד מאומה, כי בשכירות שמשלם מדי
יום ביומו ישיג פועלים אחרים. ואם בבת אחת יקברו חיים מהם
מאות ואלפים, לא לו נוגע הדבר. וכ"ז בא מפני שנאבד יחש
הקנין, וחשבנו להתרומם למעלת המוסר הגבוה שהוא מושג
האחווה. אבל עוד לא בא הזמן לזה, עוד לא נטהרו הלבבות עד
זאת המדה, ער יערה ד' רוח ממרום ואת רוח הטומאה יעביר
מן הארץ, ואז יהי יחש העבדות יחש אחר לגמרי. כי הנכשלים
במעמדם המוסרי והשכלי, מטוב לב יחפצו להתפאר בכבוד,
להיות עבדי השלמים הצדיקים והנדיבים חכמי קודש. עכ"פ יחש

Questions au Rav Dayan (tome 5)

Ces questions, vous vous les êtes posées un jour, ou vous vous les poserez dans l'avenir...

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

הקנין אל העבדים היא השמירה המעולה לטובתם, ויחש
האחזה תשאר רק באומר ודברים ולא תועיל להם מאומה, כ"א
מה שיפסד הרגש שמירתם מצד הקנין וההרגש הטבעי לחוס
עליהם כעל כל בע"ח. והננו רואים בעינינו, כי בכל מקום
שהקשיחו בנ"א רחמים מאיזה מפלגה של אנשים בתור בנ"א,
יתעוררו גם לרחם על בע"ח ולא עליהם. ע"כ חלילה לאבד
הכרת ערך בע"ח מהעבדים.

Questions au Rav Dayan (tome 5)

Ces questions, vous vous les êtes posées un jour, ou vous vous les poserez dans l'avenir...

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions